

๑. อตุโลสิ โข ภควา อุทกขลสททนต์ ภาควา ปตฺตปตฺตปฺลกํ
โกฏฺเฏนฺตานํ ภิกฺขุณํ มุสฺสตสํมณฺณชฺฉนิตํ อุทกขลสททํ สฺมุณิ ฯ ตโต ปรี
ชานนฺดาปี ตถาคตาติเอยมาทึ ยํ ปรีโต กิณฺณุ โข โส อานนฺท
อุทกขลสททโทติ ปุจฺฉิ ตสฺส ปรีหารทสฺสณคฺคํ วุตฺตํ ฯ ตตฺตรายํ สงฺเขปวณฺณนา ฯ
ตถาคตา นาม ชานนฺดาปี สเจ ตาทิสํ ปุจฺฉาการณํ โหติ ปุจฺฉนฺติ สเจ
ปน ตาทิสํ ปุจฺฉาการณํ นคฺคิ ชานนฺดาปี น ปุจฺฉนฺติ ฯ ยสฺมา ปน
พฺพุชฺชานํ อชานนํ นาม นคฺคิ ตสฺมา อชานนฺดาปีติ น วุตฺตํ ฯ กาลํ
วิทฺวา ปุจฺฉนฺตฺติ สเจ ตสฺสา ปุจฺฉาย โส กาโล โหติ เอวํ ตํ กาลํ
วิทฺวา ปุจฺฉนฺติ สเจ น โหติ เอวมปี กาลํ วิทฺวา น ปุจฺฉนฺติ ฯ เอวํ
ปุจฺฉนฺดาปี จ อตฺตสํหิตํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ ยํ อตฺตนิสฺสิตํ การณนิสฺสิตํ
ตทฺเว ปุจฺฉนฺติ โน อนตฺตสํหิตํ ฯ กสฺมา ฯ ยสฺมา อนตฺตสํหิตเเต เสตฺตฺมาโต
ตถาคตานํ ฯ เสตฺตฺ วุจฺจติ มกฺโค ฯ มกฺเคเนว ตาทิสสฺส วณฺณสฺส ฆาโต
สมฺมจฺเณโทติ วุตฺตํ โหติ ฯ อิทานิ อตฺตสํหิตนฺติ เอตฺถ ยํ อตฺตนิสฺสิตํ
วณฺณํ ตถาคตา ปุจฺฉนฺติ ตํ ทสฺเสนฺโต ทวีหิ อากาเรหิตีอาทิมาย ฯ
ตตฺถ อากาเรหิติ การณฺเหหิ ฯ ฆมฺมํ วา เทเสตฺตฺมาตติ อตฺตูปปตฺตติยฺยตฺตํ สฺสฺตํ
วา ปุพฺพจริตการณฺยฺยตฺตํ ชาตกํ วา กถยิสฺสาม ฯ สาวกานํ วา ลิกฺขาปทํ
ปฺลยฺวาเปสฺสามาติ สาวกานํ วา ตาย ปุจฺฉาย วิตฺติกมฺมํ ปากฺกํ กตฺวาครุํ
วา ลหุํ วา ลิกฺขาปทํ ปฺลยฺวาเปสฺสาม อานํ จเปสฺสามาติ ฯ อตฺโข ภควา
ฯเป ฯ เอตมคฺคํ อารโจะสีติ เอตฺถ นคฺคิ กิณฺจิ วตฺตพฺพํ ฯ ปุพฺเพ วุตฺตเมว
หิ ภิกฺขุณํ ปตฺตปตฺตปฺลกํ ปฏฺฐิตาภํ สลฺลหุทฺตํ สํปปากปรีโมจนฺจ
อารโจะนฺโต เอตมคฺคํ อารโจะสีติ วุจฺจติ ฯ สาธุ สาธุ อานนฺทาติ อิทํ
ปน ภควา อายสมนฺตํ อานนํ สมฺปทํเสนฺโต อาห ฯ สาธุการํ ปน

ทตฺวา ทวีสุ อากาเรสุ เอกํ คเหตฺวา ฌมฺมํ เทเสนฺโต อาห ตุมฺเหหิ
อานนฺท สປฺปริเสหิ วิชิตํ ปจฺฉิมา ชนฺดา สาลิมฺโสทนํ อติมณฺณิสฺสตีติ ฯ

๒. ตตฺรารยํ อธิปฺปาโย ตุมฺเหหิ อานนฺท สປฺปริเสหิ เอวํ ทฺวพฺภิเกฯ
ทฺลลปฺปิณฺฑเฑ อิมาย สลฺลหฺกฺวตฺตีตฺยา อิมินา จ สลฺลเฑน วิชิตํ ฯ ก็
วิชิตนฺติ ฯ ทฺวพฺภิเกฯ วิชิตํ โลโก วิชิตฺ อิจฺฉาจาโร วิชิตฺ ฯ กถํ ฯ อยํ
เวรณฺชา ทฺวพฺภิเกฯ สมนฺตโต ปน อนนฺตรํ ความนิคฺมา ผลการณมิตสฺสสา
สฺภิเกฯ สลฺลปฺปิณฺฑา หนฺท มยํ ตตฺถ คนฺตฺวา ปริภุชฺสีสฺสาม เอวํ สนฺเตปฺ
ภควา อีเชว อมฺเห คณฺหิตฺวา วสตีติ เอกภิกฺขุสฺสาปํ จินฺตา วา วิมาโต
วา นตฺถิ เอวํ ตาว ทฺวพฺภิเกฯ วิชิตํ อภิกฺขุํ อตฺตโน วเส วตฺตีติ ฯ กถํ โลโก
วิชิตฺ ฯ อยํ เวรณฺชา ทฺวพฺภิเกฯ สมนฺตโต ปน อนนฺตรํ ความนิคฺมา
ผลการณมิตสฺสสา สฺภิเกฯ สลฺลปฺปิณฺฑา หนฺท มยํ ตตฺถ คนฺตฺวา
ปริภุชฺสีสฺสามาติ โลภวเสน เอกภิกฺขุณฺาปี รตฺติจฺฉเนโท วา ปจฺฉิมิกาย ตตฺถ
วสฺสํ อุปคจฺฉามาติ วสฺสจฺฉเนโท วา น กโต เอวํ โลโก วิชิตฺ ฯ กถํ
อิจฺฉาจาโร วิชิตฺ ฯ อยํ เวรณฺชา ทฺวพฺภิเกฯ อิมํ จ มนฺนุสฺสา อมฺเห เทว
ตโย มาเส วสนฺเตปํ น กิสุมิณฺณจิ มณฺณนฺติ ยนฺนฺน มยํ คุณฺณวชิรํ กตฺวา
อสุโก ภิกฺขุ ปจฺฉมสฺส ฌานสฺส ลาภี ฯ เปฯ อสุโก จพฺภิณฺโณติ เอวํ
มนฺนุสฺสานํ อณฺณมณฺณํ ปกาเสตฺวา กุจฺฉิ ปฏฺิษคฺคิตฺวา ปจฺฉา สิตํ
อริภุชฺสเหยฺยามาติ เอกภิกฺขุณฺาปี เอวรูปา อิจฺฉา น อุปฺปาติตา เอวํ
อิจฺฉาจาโร วิชิตฺ อภิกฺขุโต อตฺตโน วเส วตฺตีติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล มครเป็นไทย

๑. หลายบทว่า อสุโสติ โข ภควา อุทฺทขลสทฺทํ ความว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงสดับเสียงครกที่เกิดเพราะสากกระทบ ของภิกษุทั้งหลาย ผู้กำลังดำข้าวแดงแฉ่งหนึ่ง ๆ อยู่ ฯ พระธรรมสังคากาจารย์ทั้งหลาย กล่าวคำต่อจากค่านั้นมีอาทิอย่างนี้ว่า พระตถาคตทั้งหลาย ถึงทรงทราบอยู่ดังนี้ ก็เพื่อแสดงการเฉลยพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสถามข้างหน้าว่า คุณก่อนอนนทํ นั้นเสียงครก หรือหนอแล ฯ ในคำเหล่านั้น มีการพรรณนาโดยสังเขปดังต่อไปนี้ ฯ ธรรมดาพระตถาคตทั้งหลาย ถึงทรงทราบอยู่ถ้ามีเหตุแห่งการถาม เช่นนั้น จึงตรัสถาม แต่ถ้าไม่มีเหตุแห่งการถามเช่นนั้น ถึงทรงทราบอยู่ ก็ไม่ตรัสถาม ฯ ก็เพราะเชื่อว่าสิ่งที่พระพุทธรเจ้าทั้งหลาย ไม่ทรงทราบ ไม่มี ฉะนั้น ท่านจึงไม่กล่าวคำว่า อชานนฺดาปิ (แม้เมื่อไม่ทรงทราบ) ฯ หลายบทว่า กาลํ วิทิตฺวา ปุณฺณนฺติ ความว่า ถ้ากาลนั้นแห่งการตรัสถามนั้นมี ทรงทราบกาลนั้นอย่างนี้แล้วจึงตรัสถาม ถ้าไม่มีทรงทราบกาลแม้อย่างนี้แล้ว ก็ไม่ตรัสถาม ฯ อนึ่ง พระตถาคตทั้งหลาย แม้เมื่อจะตรัสถามอย่างนั้น ก็จะตรัสถามคำที่ประกอบด้วยประโยชน์ คือ จะตรัสถามคำที่อาศัยประโยชน์ อาศัยเหตุเท่านั้น จะไม่ตรัสถามคำที่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ฯ เพราะเหตุไร ฯ เพราะพระตถาคตทั้งหลาย ทรงขจัดคำที่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เสียได้ด้วยมรรค ฯ

มรรค ท่านเรียกว่าเสตุ ฯ มีคำอธิบายไว้ว่า การขจัด คือ การตัดขาด ซึ่งคำเช่นนั้น ด้วยมรรคนั้นเอง ฯ บัดนี้ ท่านพระอุบาลีเถระ เมื่อจะแสดงพระดำรัสที่อาศัยประโยชน์ซึ่งพระตถาคตทั้งหลายตรัสถาม ในบทว่า อตฺตสํหิตํ นี้ จึงกล่าวคำมีอาทิว่า ทฺวํ อากาเรหิ ดังนี้ ฯ บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า อากาเรหิ คือ ด้วยเหตุทั้งหลาย ฯ สองบทว่า ธมฺมํ วา เทเสตุสสํ ความว่าเราจักแสดงพระสูตร ที่ประกอบด้วยเหตุที่เกิดแห่งเรื่อง (คือเรื่องที่เกิดขึ้น

เพราะเหตุ) หรือชาดกที่ประกอบด้วยเหตุอันเป็นบุรพจริต (คือความประพฤตินาชาติก่อน) ฯ หลายบทว่า สวากนํ วา ลิกฺขาปํ ปญฺญาเปสฺสาม ความว่า หรือว่าพวกเราจักทำวิติกมโทษให้ปรากฏ ด้วยการสอบถามนั้นแล้วบัญญัติสิกขาบท คือ วางโทษหนักบ้างเบาบ้าง แก่สาวกทั้งหลาย ฯ ในคำว่า อลฺโข ภควา ฯ เปฯ เอตมฺหํ อโรรเจติ นี้ ไม่มีคำอะไร ฯ ที่ควรกล่าว ฯ เพราะว่าท่านพระอานนท์เมื่อกราบทูลการได้ข่าวแดงแฉ่งหนึ่ง ฯ ความเป็นผู้มีคุณประพฤตินา และ การเปลี่ยนจากการหุงต้มเองของภิกษุทั้งหลาย ที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้วในก่อนนั้นแล จึงเรียกได้ว่า กราบทูลความนั้นแล้ว ฯ ส่วนพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงให้ท่านพระอานนท์รื่นเริงใจ จึงตรัสพระดำรัสที่ว่า ดีละ ดีละ อานนท์ ฯ ก็ครั้งทรงประทานสาธุการแล้ว เมื่อจะทรงแสดงธรรมรับอาการอย่างหนึ่ง ในบรรดาอาการทั้ง ๒ จึงตรัสว่า ลูกก่อนอานนท์ พวกเธอเป็นสัตบุรุษ ชนวิเศษแล้ว ประชุมชนภายหลัง จักดูหมิ่นข้าวสาธุและข้าวสุกที่เจือด้วยเนื้อ ฯ

๒. ในคำว่า ตุมฺเหหิ เป็นต้นนั้น มีอธิบายดังต่อไปนี้ (พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า) ลูกก่อนอานนท์ ในคราวทูลภิกขภัย คือ ในคราวที่ก่อนข้าพเจ้าได้ยาก อย่างนี้ พวกเธอเป็นสัตบุรุษ ชนวิเศษแล้ว ด้วยความเป็นผู้ประพฤตินา และด้วยศีลเลขธรรมนี้ ฯ ถามว่า พวกเธอชนะอะไร ฯ แก้วว่า ชนวิเศษทูลภิกขภัยได้ ชนวิเศษความโลภได้ ชนวิเศษความประพฤติด้วยอำนาจความอยากได้ ฯ ถามว่า ชนะอย่างไร ฯ แก้วว่า แม้ภิกษุรูปหนึ่ง ก็ไม่มีความคิด หรือความคับแค้นใจว่า เมืองเวรัญชานี้ มีภิกษาหาได้ยาก แต่หมู่บ้านและนิคม ที่อยู่ติดต่อกันโดยรอบ มีข้าวกล้าไ้ลงด้วยความหนักเมล็ดข้าว คือ มีภิกษาคี มีก่อนข้าพเจ้าได้ง่าย เอาเถิด พวกเราจักไปฉันที่บ้านและนิคมนั้น แม้เมื่อเป็นอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็จะทรงพาพวกเราอยู่ในหมู่บ้านและนิคมนี้แน่นอน ดังนี้ ทูลภิกขภัย ภิกษุเหล่านั้นชนวิเศษแล้ว คือ ครองจำแล้ว ได้แก้ไขเป็นไปในอำนาจของตนแล้ว ด้วยอาการอย่างนี้ก่อน ฯ ถามว่า ชนวิเศษความโลภได้อย่างไร ฯ แก้วว่า แม้ภิกษุรูปหนึ่ง ก็ไม่ทำให้

ราตรีขาดด้วยอำนาจความโลภว่า เมืองเวรัญชานี้มีภิกษาหาได้ยาก แต่หมู่บ้านและนิคม ที่อยู่ติดต่อกันโดยรอบ มีข้าวกล้าโน้มลงด้วยความหนักเมล็ดข้าวคือ มีภิกษาดี มีก้อนข้าวหาได้ง่าย เอาเถิด พวกเราจักไปฉันที่หมู่บ้านและนิคมนั้น หรือไม่ทำให้พรรยาขาด ด้วยคิดว่าพวกเราจะเข้าจำพรรษา ในหมู่บ้านและนิคมนั้น ในพรรษาหลัง ดังนี้ ความโลภภิกษุเหล่านั้น ชนะวิเศษแล้ว ด้วยอาการอย่างนี้ ฯ

ถามว่า ชนะวิเศษความประพฤติดด้วยอำนาจความอยากอย่างไร ฯ
 แก้วว่า แม้ภิกษุรูปหนึ่ง ก็ไม่ให้ความอยากเห็นปานนี้เกิดขึ้นว่า เมืองเวรัญชานี้มีภิกษาหาได้ยาก และมนุษย์เหล่านี้ ก็ไม่ใส่ใจพวกเราแม้พักอยู่ตั้ง ๒-๓ เดือน ในคุณอะไร โฉนหนอ พวกเรา พึงทำการขายคุณธรรม (อวดอุตริมนุสธรรม) คือประกาศซึ่งกันและกัน แก่มนุษย์ทั้งหลายอย่างนี้ว่า ภิกษุรูปโน้น ได้ปฐมฌาน ฯลฯ รูปโน้น ได้อภิญญา ๖ ดังนี้ แล้วเลี้ยงปากท้อง ภายหลัง จึงค่อยขอรหัสฐานศีล ดังนี้ ความประพฤติดด้วยอำนาจความอยาก ภิกษุเหล่านั้นชนะวิเศษแล้ว คือครอบงำได้แล้ว ได้แก่ ให้เป็นไปในอำนาจของตนแล้ว ด้วยอาการอย่างนี้ ดังนี้ ฯ